Commissiesamenvatting deelrapport 'De beoordeling van aangiften met aspecten van ritueel misbruik door de Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken (LEBZ)'

De Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken (LEBZ) is sterk bekritiseerd in de diverse uitzendingen van het radioprogramma Argos en ook verschillende organisaties die de belangen van slachtoffers behartigen uitten kritiek op de LEBZ. De LEBZ zou bevooroordeeld zijn, niet in ritueel (satanisch) misbruik geloven en de aan de LEBZ verbonden deskundigen zouden onderling kritiekloos zijn. Vanwege deze beeldvorming zouden slachtoffers geen aangifte willen doen. Voor de Commissie was het van belang om inzage te krijgen in de werkwijze van de LEBZ in het algemeen en specifiek in zaken waarin rituele aspecten voorkomen.

De onderzoeksvraag die de Commissie formuleerde met betrekking tot de LEBZ en die in het deelrapport wordt beantwoord, luidt: hoe beoordeelt de LEBZ de feiten die worden aangedragen over deze vorm van misbruik en welke criteria worden gehanteerd bij het onderscheid maken tussen kansrijke en kansloze aangifte?

De LEBZ, opgericht in 1999, heeft als taken om de feiten in een opsporingsonderzoek in een complexe zedenzaak nader te analyseren en de officier van justitie te adviseren over beslissingen in het onderzoek. Hiervoor wordt het politiedossier uitgebreid geanalyseerd door een afvaardiging van ervaren deskundigen op het gebied van (klinische) psychologie, orthopedagogiek, psychologie gericht op functieleer en rechtspsychologie, zedenrecherchekunde en recherchepsychologie. Bij het analyseren van het dossier wordt zowel gelet op informatie die de aangifte ondersteunt als op informatie die strijdig is met de aangifte. Bij de beoordeling wordt gebruik gemaakt van het Scenario Analyse Model dat helpt bij het onderzoeken van de verschillende scenario's. Met behulp van dit model kan op structurele wijze de ontstaansgeschiedenis van een aangifte worden geanalyseerd. Het is geen methode met harde criteria die getoetst kunnen worden, maar een schema waarin cruciale momenten in de ontstaansgeschiedenis chronologisch worden langsgelopen zodat er een kleinere kans is dat er belangrijke aspecten in de ontstaansgeschiedenis over het hoofd worden gezien. Bepaalde aspecten beïnvloeden het oordeel van de deskundigen positief of negatief.

Als het politiedossier voldoende relevante informatie bevat en de aangifte wordt ondersteund door de feiten in het dossier, wordt geadviseerd het onderzoek voort te zetten en/of de beschuldigde te vervolgen. Ook als het dossier onvoldoende relevante informatie bevat, maar nader onderzoek wordt als zinvol gezien, wordt nader onderzoek geadviseerd. Er wordt geadviseerd het onderzoek te stoppen, indien het dossier voldoende relevante informatie bevat maar geen feiten die de aangifte ondersteunen of als een dossier onvoldoende relevante informatie bevat maar nader onderzoek niet tot meer duidelijkheid zal leiden.

In de onderzoeksverslagen en wetenschappelijke publicaties van de hand van de LEBZ valt een aantal punten over zaken (met aspecten) van ritueel misbruik op, zoals dat de

deskundigen veel kritiek hebben op de behandelde zaken, bijvoorbeeld over de geloofwaardigheid van verklaringen. In verreweg de meeste zaken wordt geadviseerd om het opsporingsonderzoek stop te zetten in verband met ernstige onvolkomenheden. In de meerderheid van de beoordeelde zaken ziet de LEBZ problemen in de ontstaansgeschiedenis van de aangiften. Dit zijn onder meer beïnvloeding door een therapeut, vertrouwenspersoon of bekende bij het onthullen van het misbruik en de groei van de ernst en omvang van de aangiften over de tijd. In het opsporingsonderzoek naar deze zaken is nooit overtuigend bewijs gevonden.

Twee commissieleden hebben vier willekeurig gekozen politiedossiers van de 28 door de LEBZ beoordeelde zedenzaken met aspecten van ritueel misbruik bestudeerd. Zij constateerden dat de zaken op juridisch vlak problematisch waren door een gebrek aan bewijs. Na lezing van de rapporten van de LEBZ over deze zaken stelden de commissieleden vast dat de verschillende deskundigen op grote lijnen tot dezelfde conclusies kwamen. De commissieleden oordeelden dat de rapportages goed leesbaar zijn, informatie bevatten die overeenkomt met de informatie in het politiedossier, een gestructureerd en navolgbaar betoog bevatten en dat de conclusies over de feiten in het politiedossier passen bij de indruk van de Commissie over het politiedossier.